II. ÚS 480/2021 10/2022

ZAISTENIE MAJETKU V TRESTNOM KONANÍ

V prípade, ak je v trestnom konaní zaistený majetok patriaci do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, musí byť účastníkom konania v tejto časti aj ten z manželov, proti ktorému sa nevedie trestné konanie.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 480/2021 z 15. marca 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov 1. **I. M.**, zastúpeného JUDr. Zuzanou Reguli, advokátkou, Jašíkova 2, Bratislava, a 2. **H. M.**, zastúpeného JUDr. Ivanom Bošanským, advokátom, Haburská 16, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Trenčín č. k. 2Tp/77/2020 z 10. novembra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Trenčín č. k. 2Tp/77/2020 z 10. novembra 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov 1. a 2. rade na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Okresného súdu Trenčín č. k. 2Tp/77/2020 z 10. novembra 2020 **zrušuje** a **vec vracia** Okresnému súdu Trenčín na ďalšie konanie.
3. V prevyšujúcej časti ústavným sťažnostiam sťažovateľov v 1. a 2. rade **nevyhovuje**.
4. Okresný súd Trenčín **je povinný** nahradiť sťažovateľovi v 1. rade trovy konania **589,21 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľa v 1. rade do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Okresný súd Trenčín **je povinný** nahradiť sťažovateľovi v 2. rade trovy konania **384,04 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa v 2. rade do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavné sťažnosti a argumentácia sťažovateľov

1. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 480/2021-22 zo 14. októbra 2021 (okrem iného) prijal na ďalšie konanie spojené ústavné sťažnosti sťažovateľov v 1. a 2. rade, ktoré boli ústavnému súdu doručené 10. januára 2021, resp. 12. januára 2021.
2. Uvedené uznesenie bolo prijaté v II. senáte ústavného súdu zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovej. Po prijatí Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2022 (ďalej len „rozvrh práce“, dostupný na webovom sídle ústavného súdu) sa sudca spravodajca Ivan Fiačan od 1. januára 2022 stal členom IV. senátu ústavného súdu. V zmysle čl. II bodu 5 rozvrhu práce je preto na rozhodnutie vo veci príslušný IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

3. Ústavné sťažnosti sťažovateľov boli prijaté na ďalšie konanie v časti týkajúcej sa namietaného porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).
4. Uvedené práva mal podľa sťažovateľov porušiť Okresný súd Trenčín (ďalej len „okresný súd“) svojím uznesením označeným v záhlaví tohto nálezu. Predmetným rozhodnutím boli odmietnuté sťažnosti sťažovateľov proti uzneseniu prokurátora Krajskej prokuratúry v Trenčíne č. k. 1Kv 43/19/3300-31 z 11. septembra 2020, ktorým bol zaistený ich majetok ako obvinených v trestnom konaní.

I.1. Argumentácia sťažovateľa v 1. rade:
5. Sťažovateľ v 1. rade vo svojej ústavnej sťažnosti poukázal na skutočnosť, že časť jeho majetku bola zaistená podľa § 50 Trestného poriadku, t. j. na zaistenie nároku poškodeného; okrem toho bol jeho majetok zaistený aj podľa § 425 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku, t. j. na zaistenie výkonu trestu prepadnutia majetku. Podľa sťažovateľa však ani v jednom prípade neboli splnené podmienky vyžadované už uvedenými zákonnými ustanoveniami, resp. tieto ustanovenia boli prokurátorom a okresným súdom nesprávne interpretované (ústavný súd zdôrazňuje, že predmetné zákonné ustanovenia boli aplikované v ich znení účinnom do 31. decembra 2020).
6. Zaistenie majetku sťažovateľa v 1. rade podľa § 50 Trestného poriadku sa týkalo nehnuteľností v katastrálnom území K., obec T., okres T., ktoré sú zapísané v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva č... (ďalej len „nehnuteľnosti v k. ú. K.“). V zmysle uznesenia o vznesení obvinení proti sťažovateľom mali byť uvedené nehnuteľnosti na základe falošného generálneho plnomocenstva (v rozpore s pravým generálnym plnomocenstvom) prevedené kúpnou zmluvou na sťažovateľa v 1. rade, a to bez vedomia pôvodného vlastníka (W. F. W.), za ktorého mal ako splnomocnený zástupca konať sťažovateľ v 2. rade. Týmto konaním mala pôvodnému vlastníkovi nehnuteľností vzniknúť škoda, ktorej náhradu si ako poškodený uplatnil v trestnom konaní.
7. Sťažovateľ v 1. rade predovšetkým uviedol, že predmetné nehnuteľnosti majú v zmysle znaleckého posudku vyhotoveného v trestnom konaní hodnotu 949 000 eur. Majetok sťažovateľa v 1. rade tak bol zaistený vo väčšom rozsahu, ako si nárok uplatnil samotný poškodený, ktorý výšku škody stanovil na 400 000 eur. V napadnutom rozhodnutí okresného súdu však táto skutočnosť nebola nijako odôvodnená. Podľa sťažovateľa v 1. rade je zaistenie jeho majetku v uvedenom rozsahu rozpore so zásadou, že poškodenému nemožno priznať viac, ako si sám uplatňuje („ne ultra petitum“). Sťažovateľ v 1. rade tiež zdôraznil, že na zaistenie nároku poškodeného bol použitý výlučne jeho majetok, hoci bol v trestnom konaní obvinený ako pomocník [§ 21 ods. 1 písm. d) Trestného zákona].
8. Okrem toho sťažovateľ v 1. rade poukázal na skutočnosť, že prokurátor rozhodol o zaistení jeho majetku bez toho, aby to navrhol samotný poškodený. Takýto postup prokurátora by bol podľa sťažovateľa v 1. rade v súlade s príslušnou zákonnou úpravou vtedy, ak by existovali dôvody, ktoré bránia poškodenému podať návrh na zaistenie majetku. Z rozhodnutí prokurátora a okresného súdu však existencia takýchto dôvodov nevyplýva, pričom poškodený tento návrh mal možnosť podať a bol o tomto svojom práve aj poučený. Sťažovateľ v 1. rade k tomu dodal, že samotný poškodený tento návrh nepodal zrejme z dôvodu, že jeho nárok bol zaistený už pred

tým v civilnom sporovom konaní, z čoho tiež vyplýva, že zaistenie majetku v trestnom konaní neodôvodňovalo ani nebezpečenstvo omeškania v zmysle § 50 ods. 4 Trestného poriadku.
9. Sťažovateľ v 1. rade v tejto súvislosti uviedol, že na návrh poškodeného bolo 19. júna 2019, teda pred vznesením obvinenia v jeho trestnej veci, v civilnom sporovom konaní vydané neodkladné opatrenie, ktorým mu bol uložený zákaz nakladať s nehnuteľnosťami v k. ú. K. Predmetné neodkladné opatrenie je zapísané v katastri nehnuteľností, a teda bráni tomu, aby sa dotknutých nehnuteľností sťažovateľ v 1. rade prípadne zbavil. Poškodený mal tiež 19. júla 2019 podať na okresnom súde žalobu, ktorou sa domáha určenia, že je vlastníkom dotknutých nehnuteľností, teda podľa sťažovateľa nie je vôbec daná potreba v podstate ten istý nárok poškodeného zabezpečovať aj v trestnom konaní.
10. Podľa sťažovateľa v 1. rade preto nie je správna argumentácia okresného súdu, ktorý v reakcii na už uvedené skutočnosti v napadnutom rozhodnutí odôvodňoval potrebu zaistenia dotknutých nehnuteľností v trestnom konaní podľa § 50 Trestného poriadku tým, že nemožno vylúčiť zrušenie neodkladného opatrenia v civilnom sporovom konaní, resp. aj tým, že v prípade, ak bude nárok poškodeného uspokojený v civilnom sporovom konaní, môže si poškodený v trestnom konaní uplatniť aj inú škodu (napr. náhradu ušlého zisku).
11. Sťažovateľ v 1. rade preto uzavrel, že okresný súd v prospech poškodeného porušil zásadu rovnosti strán zakotvenú v § 2 ods. 14 Trestného poriadku, pretože majetok sťažovateľa bol zaistený vo väčšom rozsahu, ako si poškodený uplatnil; tento majetok bol zaistený bez návrhu poškodeného, a to aj napriek tomu, že nárok poškodeného bol uplatnený a zaistený v civilnom sporovom konaní.
12. Spoločne vo vzťahu k zaisteniu majetku podľa § 50 Trestného poriadku, resp. podľa § 425 Trestného poriadku ďalej sťažovateľ namietal, že pri zaistení majetku neboli splnené zákonné podmienky existencie obavy, že uspokojenie nároku na náhradu škody, resp. výkon trestu prepadnutia majetku, bude zmarené alebo sťažované.
13. Okresný súd totiž splnenie už uvedených podmienok odôvodnil len tým, že sťažovateľ v 1. rade už po začatí civilného sporového konania na základe žaloby poškodeného (pozri bod 7 odôvodnenia tohto nálezu) predal iné svoje nehnuteľnosti v katastrálnom území V. Táto argumentácia je však podľa sťažovateľa v rozpore s príslušnými ustanoveniami Trestného zákona, ktoré predpokladali existenciu úzkej príčinnej a časovej súvislosti medzi správaním obvineného a obavou, že dôjde k zmareniu alebo sťaženiu uspokojenia nároku na náhradu škody, resp. výkonu trestu prepadnutia majetku.
14. Sťažovateľ v 1. rade zdôraznil, že len predaj nehnuteľností vo V. 2. apríla 2020 nemôže bez ďalšieho odôvodniť existenciu obavy v zmysle § 50 a § 425 Trestného poriadku. Okresný súd v tejto časti rozhodnutia akceptoval, že prokurátor vychádzal len z jedného dôkazu, ktorým bol výpis z listu vlastníctva k predaným nehnuteľnostiam, a bližšie okolnosti nezisťoval (čím mala byť porušená zásada zistenia skutkového stavu bez dôvodných pochybností zakotvená v § 2 ods. 10 Trestného poriadku).
15. K predaju nehnuteľností pritom došlo päť mesiacov predtým, ako proti sťažovateľovi v 1. rade bolo vznesené obvinenie, teda v tom čase nemohol vedieť, že sa proti nemu bude viesť trestné stíhanie, a do uvedeného času nebol ani vypočutý ku skutočnostiam týkajúcim sa trestnej činnosti uvedenej v bode 4 odôvodnenia tohto nálezu. Z uvedeného sťažovateľ vyvodil, že pri predaji dotknutých nehnuteľností na jeho strane nemohol byť daný úmysel ohroziť uspokojenie nároku poškodeného na náhradu škody, resp. výkonu trestu prepadnutia majetku.
16. Okresný súd podľa sťažovateľa v 1. rade bližšie neobjasnil súvislosť medzi civilným sporovým konaním a predajom iného nesúvisiaceho majetku; resp. neobjasnil súvislosť medzi

civilným sporovým konaním a trestným konaním v jeho veci. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia sťažovateľ v 1. rade považoval za rozporné, keď na jednej strane okresný súd kládol dôraz na skutočnosť, že k predaju majetku došlo po začatí civilného sporového konania medzi poškodeným a sťažovateľom v 1. rade, pričom na druhej strane zaistenie majetku v civilnom sporovom konaní nepredstavovalo prekážku pre zaistenie toho istého majetku aj podľa § 50 Trestného poriadku.
17. K uvedenému dodal, že v prípade nehnuteľností vo V. išlo o predaj majetku za finančnú protihodnotu, teda nie o účelové zbavenie sa majetku, a zdôraznil, že k inému predaju jeho majetku už nedošlo.
18. Osobitne len vo vzťahu k zaisteniu časti svojho majetku podľa § 425 Trestného poriadku sťažovateľ v 1. rade poukázal na skutočnosť, že na základe skutkového stavu stručne opísaného v bode 4 odôvodnenia tohto nálezu boli sťažovatelia okrem iného v predmetnom trestnom konaní obvinení zo spáchania obzvlášť závažného zločinu sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona, ktorý mal sťažovateľ v 1. rade spáchať formou účastníctva podľa § 21 Trestného zákona.
19. Pri už uvedenom trestnom čine pritom v prípade odsúdenia súd môže v zmysle § 58 ods. 1 Trestného zákona uložiť trest prepadnutia majetku s prihliadnutím na okolnosti spáchaného trestného činu a pomery páchateľa, teda v prípade sťažovateľov nejde o obligatórne ukladaný trest prepadnutia majetku podľa § 58 ods. 2 a 3 Trestného poriadku. Zároveň jedným z predpokladov pre zaistenie majetku podľa § 425 Trestného poriadku je, že skutočnosť, že vzhľadom na povahu a závažnosť činu a na pomery obvineného treba očakávať uloženie trestu prepadnutia majetku.
20. Okresný súd však skutočnosť, že v prípade sťažovateľa v 1. rade možno očakávať uloženie trestu prepadnutia majetku, odôvodnil len formálne tak, že závažnosť a povaha trestného činu odôvodňujúce zaistenie majetku spočívajú v tom, že ide o obzvlášť závažný zločin, ktorým mala byť spôsobená škoda veľkého rozsahu. Okresný súd sa pritom vôbec nevenoval pomerom sťažovateľa, osobitne s prihliadnutím na skutočnosť, že bol obvinený ako pomocník, u ktorého pri ukladaní trestu súd prihliada aj na význam a povahu účasti na spáchanom trestnom čine (§ 34 ods. 5 Trestného poriadku), a musí prihliadnuť aj na zásadu primeranosti zásahu do vlastníckeho práva sťažovateľa v 1. rade (§ 2 ods. 2 Trestného poriadku).
21. Okresný súd tak podľa sťažovateľa v 1. rade postupoval v rozpore s judikatúrou najvyššieho súdu, v zmysle ktorej musí súd uviesť, na základe akých dôkazov, skutkových zistení a úvah dospel k záveru o naplnení podmienok pre zaistenie majetku podľa § 425 Trestného poriadku, a vysvetliť, aké právne úvahy doviedli k rozhodnutiu (uznesenie vo veci sp. zn. 2Tost 16/2015). Postup okresného súdu tak znamená, že trest prepadnutia majetku možno očakávať vždy, ak ide o stíhanie obzvlášť závažného zločinu, ak ním bola spôsobená škoda veľkého rozsahu.
22. Splnenie podmienky očakávania uloženia trestu prepadnutia majetku okresný súd odôvodňoval aj tým, že sťažovatelia podali proti uzneseniam o vznesení obvinení sťažnosti, tieto však boli zamietnuté a v trestnom konaní proti sťažovateľom sa pokračuje, čím sa uloženie uvedeného trestu „zreálnilo“. Táto argumentácia je podľa sťažovateľa v 1. rade v rozpore s prezumpciou neviny (§ 2 ods. 4 Trestného poriadku), pretože len v dôsledku vznesenia obvinenia znáša rovnaké obmedzenia, ako by znášal pri rozhodnutí súdu o vine.
23. Vychádzajúc zo všetkých uvedených skutočností, sťažovateľ v 1. rade skonštatoval, že okresný súd vykladal príslušné právne normy svojvoľne, jeho rozhodnutie bolo nedostatočne odôvodnené a extrémne nespravodlivé. Vzhľadom na zabezpečenie nároku poškodeného v civilnom konaní je podľa jeho názoru v časti týkajúcej sa zaistenia majetku podľa § 50

Trestného poriadku aj v rozpore so zásadou „ultima ratio“, resp. subsidiarity trestnej sankcie. Okresný súd tým mal porušiť práva sťažovateľa v 1. rade uvedené v bode 3 odôvodnenia tohto nálezu.

I.2. Argumentácia sťažovateľa v 2. rade:

24. Sťažovateľ v 2. rade vo svojej ústavnej sťažnosti namietal, že na zaistenie jeho majetku pre potreby zabezpečenia výkonu trestu prepadnutia majetku nebola splnená žiadna z dvoch podmienok uvedených v § 425 ods. 1 prvej vete Trestného poriadku.

25. Podobne ako sťažovateľ v 1. rade aj sťažovateľ v 2. rade uviedol, že okresný súd riadne neodôvodnil možnosť uloženia trestu prepadnutia majetku, keďže sa obmedzil len na formálne konštatovanie, že sťažovateľ v 2. rade je stíhaný pre obzvlášť závažný prečin, ktorým mala byť spôsobená škoda veľkého rozsahu (pozri k tomu aj body 19 až 21 odôvodnenia tohto nálezu). Podľa sťažovateľa v 2. rade bola v zmysle napadnutého rozhodnutia hlavným dôvodom na zaistenie jeho majetku skutočnosť, že sťažnosti sťažovateľov proti vzneseniu obvinení boli zamietnuté (pozri aj bod 22 odôvodnenia tohto nálezu).

26. Rovnako podľa sťažovateľa v 2. rade nebola naplnená ani obava z toho, že by bol výkon prípadného trestu prepadnutia majetku zmarený, resp. sťažený. Okresný súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ v 1. rade po začatí civilného sporového konania (pozri bod 9 odôvodnenia tohto nálezu) predal nehnuteľnosti vo V., pričom podľa okresného súdu táto skutočnosť odôvodňuje obavu z ohrozenia výkonu trestu prepadnutia majetku aj u sťažovateľa v 2. rade, pretože trestný čin sprenevery, pre ktorý sú stíhaní, spáchali sťažovatelia spoločne (sťažovateľ v 1. rade ako pomocník).

27. Zákonnosť zaistenia majetku sťažovateľa v 2. rade tak bola odôvodnená výlučne konaním sťažovateľa v 1. rade; okresný súd teda voči sťažovateľom v 1. a 2. rade pristupoval ako k jednej osobe. Rozhodnutie okresného súdu je z uvedených dôvodov v rozpore s judikatúrou najvyššieho súdu, podľa ktorej zaistenie majetku musia odôvodňovať konkrétne poznatky o tom, že dotknutý obvinený sa zbavuje majetku (s odkazom na rozhodnutie vo veci sp. zn. 2To 41/2003).

28. O správaní sťažovateľa v 2. rade odôvodňujúcom zaistenie jeho majetku pritom podľa neho neboli predložené žiadne dôkazy a postup sťažovateľa v 1. rade pri predaji nehnuteľností vo V. sa ho nijako netýkal.

29. Sťažovateľ v 2. rade tiež namietal, že z pohľadu uplatňovaných práv poškodeného má prednosť civilné sporové konanie, v ktorom sa určí, kto je vlastníkom nehnuteľností, a ak toto konanie „založí podozrenie zo spáchania trestného činu“, bude daný dôvod na trestné stíhanie. Vzhľadom na tieto skutočnosti rozhodnutie okresného súdu nerešpektovalo ani zásadu subsidiarity trestnej represie (princíp „ultima ratio“), keďže prípadné vykonanie tejto represie svojím rozhodnutím zabezpečil.

30. Podľa sťažovateľa v 2. rade tak bolo napadnuté rozhodnutie okresného súdu nedostatočne odôvodnené, svojvoľné, porušovalo prezumpciu neviny, zásady primeranosti zásahov do základných práv, a tým porušilo jeho práva uvedené v bode 2 odôvodnenia tohto uznesenia. Sťažovateľ tiež zdôraznil, že zaistenie majetku zasahuje do jeho práv s rovnakou intenzitou ako samotný trest, pričom sa týka aj práv jeho manželky, keďže ide o majetok patriaci do ich bezpodielového spoluvlastníctva.

II.
Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby, dotknutej osoby

a replika sťažovateľa v 1. rade

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:
31. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavným sťažnostiam uviedol, že napadnuté rozhodnutie je v súlade so zákonom a dostatočným spôsobom reagovalo na námietky sťažovateľov ako obvinených.

II.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:
32. Ústavný súd v súlade s § 33 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyzval na vyjadrenie k ústavným sťažnostiam aj zúčastnenú osobu, ktorou je poškodený v trestnom konaní vedenom proti sťažovateľom.
33. Zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení považovala napadnuté rozhodnutie za súladné so zákonom a vyjadrila sa k námietkam týkajúcim sa zaistenia jej nároku na náhradu škody v trestnom konaní.
34. Vo vzťahu k tvrdenej nerovnováhe medzi výškou uplatneného nároku na náhradu škody a hodnotou nehnuteľností zaistených podľa § 50 Trestného poriadku (pozri bod 7 odôvodnenia tohto nálezu) okrem iného zdôraznila, že v pozícii poškodeného si nárok na náhradu škody po začatí trestného stíhania uplatnila vo výške „najmenej 400 000 eur“, pričom vychádzala z kúpnej ceny predmetných nehnuteľností v roku 2014.
35. Následne vyšetrovateľ pribral do trestného konania znalca pre účely určenia hodnoty nehnuteľností, ktorý túto hodnotu stanovil na sumu 949 000 eur a aj na základe tohto potom došlo k vydaniu uznesenia o vznesení obvinenia. Prokurátor, ktorý predmetné nehnuteľnosti zaistil, potom podľa zúčastnenej osoby postupoval v súlade s § 50 ods. 1 Trestného poriadku, v zmysle ktorého možno nárok poškodeného zaistiť až do pravdepodobnej výšky škody.
36. Okrem toho v zmysle § 46 ods. 3 Trestného poriadku si poškodený môže nárok na náhradu škody uplatniť až do skončenia vyšetrovania a zúčastnená osoba si po vznesení obvinenia svoj nárok uplatnila práve vo výške 949 000 eur.
37. K zaisteniu dotknutých nehnuteľností aj v civilnom sporovom konaní (pozri body 9 a 10 odôvodnenia tohto nálezu) zúčastnená osoba uviedla, že Trestný poriadok nevylučuje zaistenie nároku poškodeného v prípade, ak je majetok zaistený aj v civilnom sporovom konaní, pričom trestné a civilné konanie sú na sebe nezávislé. V závere svojej argumentácie dodala, že v civilnom sporovom konaní síce došlo k zabezpečeniu majetku, rovnako však mohlo dôjsť aj k zrušeniu tohto zabezpečenia.

II.3. Vyjadrenie dotknutej osoby:
38. Ústavný súd vyzval na vyjadrenie k ústavným sťažnostiam aj manželku sťažovateľa v 2. rade (ďalej len „dotknutá osoba“), pretože časť majetku, ktorý bol sťažovateľovi v 2. rade zaistený, je v ich bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Zaistenie majetku sťažovateľa v 2. rade sa preto týka aj práv jeho manželky, ktorej ústavný súd musí v zmysle svojej vlastnej judikatúry (I. ÚS 23/01) umožniť, aby sa konania o ústavných sťažnostiach zúčastnila.
39. Dotknutá osoba vo svojom vyjadrení uviedla, že v trestnom konaní vedenom proti sťažovateľom nemala postavenie zúčastnenej osoby podľa § 45 Trestného poriadku v znení účinnom do 31. decembra 2020, a z kontextu jej tvrdení vyplýva, že ani nemala možnosť sa k zaisteniu majetku vyjadriť.

40. Napadnuté rozhodnutie okresného súdu považovala za arbitrárne, pretože okresný súd sa v ňom nijako nevyjadril k zásahu do jej vlastníckych práv a ani sa nezaoberal tým, či zaistené nehnuteľnosti boli nadobudnuté trestnou činnosťou, resp. z nelegálnych zdrojov. Predmetné nehnuteľnosti pritom podľa dotknutej osoby nemali žiaden vzťah k trestnej činnosti, z ktorej sú sťažovatelia obvinení, a boli nadobudnuté v rokoch 2002 až 2017 z legálnych zdrojov, niektoré aj z prostriedkov v jej výlučnom vlastníctve.
41. Okrem uvedených skutočností tiež súhlasila s výhradami, ktoré proti napadnutému rozhodnutiu vo svojej ústavnej sťažnosti prezentoval sťažovateľ v 2. rade, a vzhľadom na výrazný zásah do jej práv považovala napadnuté rozhodnutie ako bezdôvodné trestanie jej osoby.

II.4. Replika sťažovateľa v 1. rade:
42. Sťažovateľ v 1. rade vo svojej replike v podstate len zopakoval svoje námietky proti rozhodnutiu okresného súdu uvedené v ústavnej sťažnosti. Osobitne k vyjadreniu zúčastnenej osoby v 1. rade dodal, že nárok na náhradu škody v celkovej výške 949 000 eur si v pozícii poškodeného v trestnom konaní zúčastnená osoba uplatnila 6. apríla 2021. Sťažovateľ v 1. rade sa vyjadril aj k uzneseniu ústavného súdu o prijatí sťažností na ďalšie konanie, v ktorom ústavný súd upozornil, že sťažovateľ v 1. rade časť svojej argumentácie proti zaisteniu majetku nepoužil pred okresným súdom. Sťažovateľ v 1. rade tu poukázal na skutočnosť, že okresný súd mal prihliadnuť na postavenie sťažovateľa v 1. rade ako pomocníka (pozri bod 20 odôvodnenia tohto nálezu) aj bez výslovnej námietky (ústavný súd k tomu stručne uvádza, že za dôležité považoval neuvedenie iných námietok sťažovateľa v 1. rade pred okresným súdom, pozri bod 56 odôvodnenia tohto nálezu).
43. Sťažovateľ v 2. rade napriek výzve ústavného súdu na vyjadrenie okresného súdu nereagoval.

III.
Zistenia podstatné pre posúdenie ústavných sťažností

44. Z ústavných sťažností, ich príloh, ako aj z vyjadrení všeobecného súdu, zúčastnenej a dotknutej osoby zistil ústavný súd nasledovné skutočnosti.

III.1. Uznesenie prokurátora:
45. Uznesením č. k. 1Kv 43/19/3300-31 z 11. septembra 2020 zaistil prokurátor Krajskej prokuratúry v Trenčíne (ďalej len „prokurátor“) majetok sťažovateľov v 1. a 2. rade tak, že a) na základe § 50 Trestného poriadku boli na zabezpečenie nároku poškodeného na náhradu škody zaistené nehnuteľnosti v k. ú. K., ktorých vlastníkom je podľa údajov katastra nehnuteľností sťažovateľ v 1. rade; b) podľa § 425 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku boli na zabezpečenie výkonu trestu prepadnutia majetku zaistené viaceré podrobne opísané hnuteľné a nehnuteľné veci v majetku sťažovateľov v 1. a 2. rade.
46. Vo vzťahu k sťažovateľovi v 1. rade ústavný súd konštatuje, že nehnuteľnosti v k. ú. K. boli zaistené rovnako podľa § 50, ako aj podľa § 425 Trestného poriadku, t. j. súčasne na zaistenie nároku na náhradu škody a výkonu trestu prepadnutia majetku. Okrem toho boli zaistené tri ďalšie nehnuteľnosti sťažovateľa v 1. rade (z tohto jeden byt so spoluvlastníckymi podielmi na pozemku a bytovom dome); ďalej dve motorové vozidlá a jeden motocykel.
47. Z opisu zaistených nehnuteľností sťažovateľa v 2. rade vyplýva, že tri z týchto nehnuteľností sú v jeho bezpodielovom spoluvlastníctve manželov s dotknutou osobou.

48. Prokurátor vo výroku predmetného uznesenia zakázal sťažovateľom akokoľvek nakladať so zaisteným majetkom.
49. V odôvodnení svojho uznesenia prokurátor uviedol, že majetok sťažovateľov v 1. a 2. rade bol zaistený v trestnom konaní, ktoré je proti nim vedené pre spáchanie obzvlášť závažného zločinu sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona v súbehu s prečinom falšovania a pozmeňovania verejnej, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky podľa § 352 ods. 1 a 2 Trestného zákona. Obzvlášť závažný zločin sprenevery mal sťažovateľ v 1. rade spáchať ako pomocník sťažovateľa v 2. rade [§ 21 ods. 1 písm. d) Trestného zákona], uvedený prečin mali sťažovatelia spáchať ako spolupáchatelia.
50. Predmetné trestné činy mali sťažovatelia spáchať konaním, ktoré je zjednodušene opísané v bode 6 odôvodnenia tohto nálezu. Týmto konaním mali v zmysle rozhodnutia prokurátora spôsobiť poškodenému škodu vo výške 949 000 eur. Z rozhodnutia o zaistení vyplýva, že v skutkovej vete uznesenia o vznesení obvinení proti sťažovateľom v 1. a 2. rade sa uvádza, že poškodenému mala byť spôsobená škoda „najmenej“ 400 000 eur, avšak skutočná výška škody bola určená až znaleckým posudkom podaným v trestnom konaní (str. 5, 7 a 8 odôvodnenia rozhodnutia o zaistení majetku sťažovateľov).
51. Z podrobností týkajúcich sa uvedenej trestnej činnosti ústavný súd za vhodné považuje poukázať na skutočnosť, že návrh na vklad vlastníckeho práva sťažovateľa v 1. rade k nehnuteľnostiam v k. ú. K. bol podaný 17. mája 2019 a tento vklad bol povolený 28. mája 2019.
52. Vo vzťahu k dôvodom zaistenia majetku prokurátor v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že vo veci existuje riziko, že sťažovatelia v 1. a 2. rade do skončenia trestného konania prevedú nehnuteľnosti v k. ú. K. na inú osobu, a tým zmaria uspokojenie nároku poškodeného na náhradu škody. Existenciu tohto nebezpečenstva prokurátor videl v tom, že sťažovateľ v 1. rade bol do 8. apríla 2020 vlastníkom nehnuteľností vo V. (pozri bod 11 odôvodnenia tohto nálezu), pričom tieto boli kúpnou zmluvou prevedené na tretiu osobu. Uvedené skutočnosti vyplývali zo záznamov v katastri nehnuteľností uvedených na liste vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam. Zo zistenej skutočnosti bolo podľa prokurátora „... evidentné, že obvinení scudzujú svoj majetok, ktorý sa v budúcnosti môže stať predmetom trestnej sankcie v podobe prepadnutia ich majetku“ (str. 8 odôvodnenia rozhodnutia prokurátora).
53. Prokurátor následne citoval ustanovenia § 50 ods. 1, 2 a 4 Trestného poriadku a § 425 ods. 1 Trestného poriadku (v znení účinnom do 31. decembra 2021); ďalej § 58 ods. 1 Trestného zákona a § 231 ods. 1 písm. g) a h) Trestného poriadku a skonštatoval, že „Na základe uvedeného je dostatočne odôvodnený záver, že obvinení budú mať aj do budúcna snahu zbavovať sa svojho majetku, ktorý by mohol byť postihnutý trestom prepadnutia majetku v prípade ich odsúdenia, resp. mohol by byť z neho uspokojený nárok na náhradu škody“ (str. 8 a 9 rozhodnutia prokurátora).
54. Ústavný súd považuje za potrebné zvýrazniť, že z rozhodnutia prokurátora vyplýva, že trestné stíhanie vo veci sťažovateľov sa začalo 13. júna 2019, pričom sa pôvodne týkalo aj ďalšej trestnej činnosti, ktorá však bola 11. decembra 2019 vylúčená zo spoločného konania. Prokurátor následne uviedol, že vo veci sťažovateľov, ktorá je predmetom ich ústavných sťažností, príslušný vyšetrovateľ uznesením z 9. septembra 2020 „... začal a súčasne vzniesol... obvinenie...“ proti sťažovateľom v 1. a 2. rade.

III.2. Sťažnosti proti uzneseniu prokurátora:

55. Sťažovateľ v 1. rade podal proti rozhodnutiu prokurátora sťažnosť, v ktorej proti zaisteniu svojho majetku podľa § 425 Trestného poriadku argumentoval predovšetkým tým, že medzi trestnou činnosťou, z ktorej je obvinený, a zaisteným majetkom musí existovať súvis, ktorý v danom prípade nebol preukázaný. Vychádzal pritom z rozhodnutia Krajského súdu v Trenčíne vo veci sp. zn. 23To 174/2014, v zmysle ktorého je pri ukladaní trestu prepadnutia majetku podľa § 58 ods. 3 Trestného zákona potrebné preukázať vzťah trestnej činnosti k majetku postihnutému týmto trestom.
56. Na druhej strane sťažovateľ v 1. rade vo svojej sťažnosti neuviedol námietky zhrnuté v bode 7 odôvodnenia tohto nálezu a nenamietal ani skutočnosť, že prokurátor rozhodol o zaistení majetku podľa § 50 Trestného poriadku bez návrhu poškodeného (pozri bod 8 odôvodnenia tohto nálezu). Ďalej sa jeho argumentácia týkala nedostatku dôvodnej obavy zo zmarenia uspokojenia nároku na náhradu škody, resp. výkonu trestu prepadnutia majetku (bod 9, 12 až 15 odôvodnenia tohto nálezu), pričom sťažovateľ v 1. rade aj podrobnejšie opísal okolnosti predaja nehnuteľností vo V. tak, že tieto boli v ponuke realitnej kancelárie už od 27. augusta 2019, teda viac ako jeden rok pred vznesením obvinenia. Okrem toho sťažovateľ namietal, že prokurátor neuviedol dôvody, pre ktoré považoval uloženie trestu prepadnutia majetku v jeho prípade za očakávané (pozri body 19 až 21 odôvodnenia tohto nálezu primerane vo vzťahu k rozhodnutiu prokurátora).
57. Sťažovateľ v 2. rade podal proti rozhodnutiu prokurátora o zaistení majetku dve sťažnosti (jednu z nich prostredníctvom vtedajšieho ustanoveného právneho zástupcu), v ktorých rovnako ako sťažovateľ v 1. rade poukázal na skutočnosť, že medzi jeho majetkom zaisteným podľa § 425 Trestného poriadku a trestnou činnosťou, z ktorej bol obvinený, nie je žiaden súvis (pozri bod 55 odôvodnenie tohto nálezu). Inak uvádzal v podstate totožné argumenty ako v ústavnej sťažnosti.
58. Ústavný súd dodáva, že v sťažnostiach proti uzneseniu prokurátora o zaistení majetku sťažovatelia zhodne uvádzali, že trestné stíhanie v ich veci sa začalo 13. júna 2019.

III.3. Rozhodnutie okresného súdu:
59. Napadnutým rozhodnutím okresného súdu boli sťažnosti sťažovateľov proti rozhodnutiu prokurátora o zaistení ich majetku odmietnuté ako nedôvodné. V odôvodnení svojho rozhodnutia okresný súd po tom, ako zhrnul námietky sťažovateľov proti rozhodnutiu prokurátora, konštatoval, že boli splnené všetky podmienky na zaistenie majetku sťažovateľov.
60. K existencii dôvodnej obavy v zmysle § 50 Trestného poriadku (v znení účinnom do 31. decembra 2020) okresný súd uviedol, že táto je daná konaním sťažovateľa v 1. rade, ktorý v apríli 2020 predal svoje nehnuteľnosti vo V., hoci už v tom čase prebiehal civilný spor s poškodeným o určenie vlastníckeho práva k tým nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom trestného stíhania (a vo vzťahu ku ktorým bolo vydané aj neodkladné opatrenie v civilnom sporovom konaní, pozri bod 9 odôvodnenia tohto nálezu). Okresný súd dodal, že vzhľadom „na charakter a spôsob spáchania trestnej činnosti možno tak očakávať, že v prípade zrušenia neodkladného opatrenia..., nemožno vylúčiť, že by obvinený... (sťažovateľ v 1. rade) predal aj nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto trestného stíhania, resp. s nimi inak naložil“ (str. 5 a 6 rozhodnutia okresného súdu).
61. Okresný súd ďalej uviedol, že hoci nárok poškodeného na náhradu škody môže byť reparovaný v civilnom sporovom konaní (o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré sú predmetom trestného stíhania), poškodený „si môže uplatniť aj inú náhradu škody, ktorá mu trestnou činnosťou vznikla, alebo môže vzniknúť (napr. ušlý zisk...). Avšak

vzhľadom na súčasné rané štádium trestného konania... je rozhodnutie prokurátora... primerané okolnostiam a zachovávajúce proporcionalitu tohto zásahu“ (str. 6 rozhodnutia okresného súdu).
62. Podľa argumentácie okresného súdu existencia už uvedeného neodkladného opatrenia netvorí zákonnú prekážku zaistenia nehnuteľností podľa § 50 Trestného poriadku; naopak, ide o na sebe nezávislé inštitúty, ktoré možno kombinovať. Okresný súd v tejto súvislosti poukázal na to, že nie je možné vylúčiť zrušenie neodkladného opatrenia v civilnom sporovom konaní, a preto je „za skutočností známych v súčasnom štádiu trestného konania“ dôvodné rozhodnúť o zaistení nároku poškodeného. Prokurátor tak podľa okresného súdu postupoval správne, keď poškodenému poskytol ochranu jeho práv, a to aj bez návrhu samotného poškodeného (str. 6 rozhodnutia okresného súdu).
63. Ak ide o zaistenie majetku sťažovateľov podľa § 425 Trestného poriadku, okresný súd v napadnutom rozhodnutí argumentoval tým, že sťažovatelia boli obvinení okrem iného aj z trestného činu sprenevery, ktorý „... závažnosťou... (obzvlášť závažný zločin) a jeho povahou (spáchaný za účelom spôsobenia škody veľkého rozsahu...) odôvodňuje existenciu hrozby uloženia obom obvineným trest prepadnutia majetku podľa § 58 ods. 1 Tr. zákona“.
64. Okresný súd tiež stručne uviedol, že pokiaľ ide o sťažovateľmi namietané zásady ukladania trestov, resp. poukaz na rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne vo veci sp. zn. 23To 174/2014 (pozri bod 48 odôvodnenia tohto nálezu), toto rozhodnutie „nie je právne záväzné pre rozhodovaciu činnosť súdov, pričom ustanovenie § 58 ods. 1 Tr. zákona jednoznačne upravuje podmienky pre uloženie trestu prepadnutia majetku“. K tomu okresný súd dodal, že ani skutočnosť, že časť majetku sťažovateľa v 2. rade patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nie je prekážkou na zaistenie tohto majetku.
65. Existenciu druhého predpokladu na zaistenie majetku podľa § 425 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku, teda dôvodnej obavy zo zmarenia alebo sťaženia výkonu trestu prepadnutia majetku, okresný súd odôvodnil konaním sťažovateľa v 1. rade, ktorý predal nehnuteľnosti vo V. s tým, že hoci aktivity spočívajúce v prevode nehnuteľností boli preukázané len vo vzťahu k nemu, skutočnosť, že „na stíhanej trestnej činnosti sa mali podieľať obaja obvinení, a to aj formou spolupáchateľstva, resp. účastníctva, odôvodňuje tiež existenciu obavy zo scudzovacích aktivít“ aj vo vzťahu k sťažovateľovi v 2. rade. Túto obavu podľa okresného súdu umocňovala skutočnosť, že sťažnosti sťažovateľov proti uzneseniam o začatí trestného stíhania, resp. vznesení obvinenia boli zamietnuté, teda je reálna hrozba podania obžaloby, resp. prípadného trestu prepadnutia majetku.
66. Okresný súd dodal, že rozhodnutie o zaistení majetku nie je konečné a skutočnosti, ktoré môžu vyplynúť z ďalšieho priebehu trestného konania, môžu byť podkladom aj na jeho zrušenie.
67. Ústavný súd ešte dodáva, že okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že trestné stíhanie proti sťažovateľom v 1. a 2. rade sa začalo 9. septembra 2020. Zároveň v odôvodnení svojho rozhodnutia sa okresný súd nezaoberal žiadnymi podrobnosťami trestnej činnosti, z ktorej sú sťažovatelia obvinení.

III.4. Rozhodnutie o neodkladnom opatrení:
68. Z verejne dostupnej databázy anonymizovaných súdnych rozhodnutí ústavný súd zistil, že v odôvodnení uznesenia o neodkladnom opatrení, ktoré sa týkalo nehnuteľností uvedených v k. ú. K. (išlo o uznesenie okresného súdu vo veci sp. zn. 27C/30/2019, ktoré je zapísané aj na príslušnom liste vlastníctva), sa uvádza okrem iného aj vyjadrenie právneho zástupcu

poškodeného, v zmysle ktorého už v čase podania návrhu na vydanie neodkladného opatrenia (13. júna 2019) podal poškodený aj trestné oznámenie „okrem iného aj za konanie, na základe ktorého mal žalovaný nadobudnúť sporné nehnuteľnosti“. Ústavný súd opakuje, že predmetné uznesenie bolo vydané 19. júna 2019.

IV.
Posúdenie dôvodnosti ústavných sťažností

69. V súlade s ustanovením § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil ústavný súd vo veci sťažovateľov od ústneho pojednávania, keďže po oboznámení sa s podaniami účastníkov, zúčastnenej a dotknutej osoby a ich prílohami bolo zrejmé, že od pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

70. Ústavný súd považuje za potrebné zvýrazniť, že hoci je vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v katastrálnom území K., obec T., zaisteným podľa § 50 Trestného zákona sporné a rozhoduje sa o ňom v civilnom sporovom konaní, ústavný súd vychádza v tomto konaní z vyvrátiteľnej domnienky o vlastníckom práve sťažovateľa v 1. rade zapísanom v katastri nehnuteľností [§ 70 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov].

71. K uvedenému treba dodať, že dotknuté nehnuteľnosti sú spôsobilým majetkom na zabezpečenie nároku poškodeného na náhradu škody (Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. Díl. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 327), o čom medzi účastníkmi konania pred ústavným súdom nebol spor.

72. Na druhej strane však už z popisu trestnej činnosti, z ktorej sú sťažovatelia obvinení (pozri bod 6 odôvodnenia tohto nálezu), vyplýva, že predmetné nehnuteľnosti mali byť získané trestnou činnosťou. Teda v prípade, ak by sa preukázala vina sťažovateľov v 1. a 2. rade, nebolo by možné tieto nehnuteľnosti postihnúť trestom prepadnutia majetku, pretože by do majetku sťažovateľa v 1. rade nepatrili. Vlastnícke právo (ani iné majetkové právo) totiž nemožno nadobudnúť trestným činom (pozri napr. Stiffel, H., Kočica, J., Trestný zákon. Stručný komentár. Iura Edition, s. r. o., Bratislava, 2001, s. 142 s odkazom na R 3/1976-III.). Napriek tejto skutočnosti boli predmetné nehnuteľnosti zaistené aj podľa § 425 Trestného zákona, teda aj pre potreby výkonu prípadného trestu prepadnutia majetku (pozri bod 46 odôvodnenia tohto nálezu).

73. Rozhodnutia o zaistení majetku sťažovateľov v zmysle ustanovení § 50 a § 425 Trestného poriadku majú za následok, že sťažovatelia nemôžu so svojím majetkom nakladať (pozri bod 48 odôvodnenia tohto rozhodnutia; § 50 ods. 2 Trestného poriadku a napr. aj rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 9Sžo/1/2015; pozri tiež § 426 Trestného poriadku). Zaistením majetku sťažovateľov tak na základe súdneho rozhodnutia došlo k obmedzeniu ich vlastníckeho práva chráneného v čl. 20 ods. 1 ústavy, pretože podstatným prvkom tohto práva je aj možnosť majetok právne ovládať (pozri napr. IV. ÚS 577/2021, bod 10 odôvodnenia). Uvedené platí aj vo vzťahu k dotknutej osobe, ktorá je bezpodielovou spoluvlastníčkou časti majetku, ktorý bol zaistený sťažovateľovi v 2. rade.

74. Na druhej strane však ide o obmedzenie len dočasné, svojím charakterom predbežné a zaisťovacie, keďže jeho účelom je zabezpečenie majetku pre potreby prípadného výkonu rozhodnutia vo veci samej, ktoré sa zaisteného majetku bude týkať (pozri k tomu aj IV. ÚS 577/2021, bod 14 odôvodnenia). Možno pritom konštatovať, že pri prieskume súdnych

rozhodnutí dočasnej povahy je ústavný súd vzhľadom na svoje postavenie a právomoci pomerne zdržanlivý.
75. Konanie o ústavnej sťažnosti totiž nemožno považovať za pokračovanie trestného konania a posúdenie splnenia podmienok na zaistenie majetku v trestnom konaní je v právomoci všeobecných súdoV. ÚStavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmavať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Rozhodnutie ústavného súdu sa týka len prípadných porušení práv a slobôd zaručených v ústavnom poriadku (pozri napr. II. ÚS 242/2021, body 36 a 37 odôvodnenia).
76. Podstatný význam pre zdržanlivý prístup ústavného súdu však má aj skutočnosť, že do práv sťažovateľov sa nezasahuje konečným spôsobom (pozri IV. ÚS 620/2021, bod 30 odôvodnenia). V tejto súvislosti už ústavný súd zdôraznil, že v priebehu trestného konania majú sťažovatelia možnosť žiadať o zrušenie zaistenia a existenciu dôvodov zaistenia skúma z úradnej povinnosti aj prokurátor a súd, resp. že zo širšieho pohľadu sa zaistenia majetku týka aj meritórna argumentácia sťažovateľov, keďže rozhodnutím o zastavení konania, resp. o oslobodení spod obžaloby sa ruší aj zaistenie majetku (pozri podrobnejšie IV. ÚS 577/2021, bod 14 odôvodnenia).
77. Ani tieto skutočnosti však ústavnému súdu nebránili, aby rozhodnutia o zaistení majetku v trestnom konaní v minulosti preskúmal z pohľadu namietaného porušenia práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (napr. I. ÚS 66/2021, II. ÚS 534/2021, IV. ÚS 577/2021 aj keď len v štádiu predbežného prerokovania ústavných sťažností). Uvedené je potvrdením judikatúry ústavného súdu, v zmysle ktorej ani súdne rozhodnutia dočasnej a zabezpečovacej povahy nemožno úplne vylúčiť z rámca ústavnoprávneho prieskumu (pozri IV. ÚS 620/2021, bod 31 odôvodnenia). Uvedené platí pre zaistenie výkonu trestu prepadnutia majetku ako generálny majetkovo-zabezpečovací inštitút (§ 426 ods. 1 Trestného poriadku) na účel ústavnokonformného výkladu § 425 ods. 1 Trestného poriadku. Pri zaistení nároku poškodeného podľa § 50 Trestného poriadku je prieskum ústavného súdu primárne predurčený (a teda zásada subsidiarity prelomená) zaistením majetku sťažovateľa v 1. rade (aj) podľa § 425 ods. 1 Trestného poriadku.
78. Vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam, ktoré sa týkali zaistenia majetku podľa § 425 Trestného poriadku, už ústavný súd skonštatoval, že súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo podstatné otázky vo veci sťažovateľov. Všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníka konania, je však povinný na procesné úkony účastníka reagovať primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom (IV. ÚS 577/2021).
79. Na základe takto určených hraníc svojho prieskumu pri namietanom porušení čl. 46 ods. 1 ústavy potom ústavný súd považuje za potrebné zasiahnuť vtedy, ak je namietané rozhodnutie o zaistení majetku svojvoľné, teda rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené, alebo odôvodnenie popiera účel a význam použitých právnych noriem (I. ÚS 66/2021, body 14 a 24 odôvodnenia; IV. ÚS 577/2021, bod 12 odôvodnenia).
80. K uvedenému ústavný súd dodáva, že celkom výnimočne môžu nastať prípady, keď skutkové zistenia všeobecného súdu sú natoľko chybné, že vo svojom dôsledku predstavujú porušenie práv garantovaných čl. 46 ods. 1 ústavy, teda ide o tzv. extrémny rozpor medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami (pozri napr. I. ÚS 6/2018, bod 16 odôvodnenia).

81. Vychádzajúc z už uvedeného ústavný súd preskúmal napadnuté rozhodnutie okresného súdu.

IV.1. K sťažovateľovi v 2. rade:

82. Ústavný súd pripomína, že § 425 ods. 1 prvá veta Trestného zákona v čase rozhodovania okresného súdu (t. j. v jeho znení účinnom do 31. decembra 2020) ako jednu z podmienok na fakultatívne zaistenie majetku v prípadoch, ak trest prepadnutia majetku ešte nebol uložený, uvádzal existenciu obavy, že výkon tohto trestu bude zmarený alebo sťažený. Išlo o jednu z viacerých podmienok, ktoré museli byť splnené všetky súčasne (išlo teda o kumulatívne stanovené podmienky).

83. Z uvedeného vyplýva, že v prípadoch fakultatívneho zaistenia majetku predmetné zákonné ustanovenie nevychádzalo z predpokladu, že obava zo sťaženia alebo zmarenia výkonu trestu je daná; táto obava musela byť preukázaná. Možno pritom konštatovať, že na preukázanie obavy sa vyžadovalo také konanie, ktoré malo znemožniť alebo aspoň sťažiť výkon trestu prepadnutia majetku napríklad tým, že obvinený po čine majetok skrýva, predáva alebo daruje príbuzným (pozri Minárik, Š. a kol., Trestný poriadok. Stručný komentár, Iura Edition, s. r. o., 2006, Bratislava, str. 199; v danom prípade išlo o § 50 Trestného poriadku v znení účinnom do 31. decembra 2020, čo však nie je rozhodujúce, pretože tu ide o charakter činnosti, ktorá je spôsobilá vyvolať obavu z prípadného marenia rozhodnutia vo veci samej).

84. K uvedenému treba dodať, že obava zo sťaženia alebo zmarenia výkonu trestu prepadnutia majetku musela byť preukázaná konkrétnymi zistenými skutočnosťami o uvedenom konaní obvineného alebo ďalších osôb (Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. II. Díl. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 2421).

85. Z napadnutého rozhodnutia okresného súdu však nevyplýva, že by bolo zistené akékoľvek konanie sťažovateľa v 2. rade, resp. iných osôb, ktoré by smerovalo k dispozícii s majetkom sťažovateľa v 2. rade. Nehnuteľnosti vo V., predajom ktorých okresný súd preukazoval existenciu obavy zo zmarenia alebo sťaženia výkonu trestu prepadnutia majetku, boli totiž vo výlučnom vlastníctve sťažovateľa v 1. rade (pozri bod 49 odôvodnenia tohto nálezu). Predaj týchto nehnuteľností teda nie je vôbec spôsobilý ohroziť prípadný trest prepadnutia majetku sťažovateľa v 2. rade.

86. Zároveň z rozhodnutia okresného súdu nevyplýva, že by okresný súd mal k dispozícii akékoľvek konkrétne poznatky o tom, že by sa samotný sťažovateľ v 2. rade podieľal na predaji majetku sťažovateľa v 1. rade. Sťažovateľ pritom túto námietku okresnému súdu adresoval (pozri bod 57 odôvodnenia tohto nálezu). Preto nebolo preukázané ani také konanie sťažovateľa v 2. rade, ktoré by malo smerovať k zbaveniu sa majetku spolupáchateľa, resp. pomocníka pri trestnej činnosti, z ktorej sú obaja sťažovatelia obvinení.

87. Napokon len preukázaná skutočnosť, že obvinený spolupáchateľ, resp. pomocník sťažovateľa v 2. rade, predal časť svojho majetku, nie je za okresným súdom zisteného skutkového stavu bez ďalšieho spôsobilá vyvolať existenciu obavy zo zmarenia výkonu trestu prepadnutia majetku vo vzťahu k sťažovateľovi v 2. rade.

88. Ústavný súd na tomto mieste uvádza, že v odôvodnených prípadoch by už aj samotný charakter trestnej činnosti, zo spáchania ktorej je obvinený podozrivý, mohol odôvodňovať konštatovanie, že výkon prípadného trestu prepadnutia majetku môže byť ohrozený. Ide napríklad o situácie, ak spôsob trestnej činnosti spočíva okrem iného aj v dispozícii s majetkom tak, aby sa sťažilo zistenie trestnej činnosti či vrátenie majetku jeho vlastníkom; prípadne by mohlo ísť o takú trestnú činnosť, ktorá je premyslená a organizovaná, teda je predpoklad, že jej

páchatelia budú zrejme spôsobilí a pripravení vyhnúť sa trestnej sankcii spočívajúcej v prepadnutí majetku.
89. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia síce odkazoval aj na charakter trestnej činnosti, zo spáchania ktorej boli sťažovatelia obvinení (aj to však výslovne len pri sťažovateľovi v 1. rade), išlo však len o všeobecnú formuláciu bez toho, aby bolo zrejmé, čo konkrétne v charaktere predmetnej činnosti by odôvodňovalo rozhodnutie o zaistení majetku, tak ako to je už uvedené. Vo vzťahu k sťažovateľovi v 2. rade tak okresný súd obavu zo zmarenia výkonu trestu prepadnutia majetku odôvodnil predovšetkým predajom nehnuteľností vo V., čo však pre takýto záver nepostačuje, ako to už bolo uvedené.
90. Ústavný súd preto súhlasí s argumentáciou sťažovateľa v 2. rade, v zmysle ktorej závery okresného súdu dostatočne neodôvodňovali existenciu obavy z ohrozenia výkonu trestu prepadnutia majetku podľa § 425 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku, resp. že okresný súd predmetné zákonné ustanovenie vykladal v rozpore s ich účelom.
91. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatoval, že okresný súd porušil právo sťažovateľa v 2. rade na súdnu ochranu, ktoré je zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu). Ku konštatovaniu toho porušenia prispela aj skutočnosť, že časť zaisteného majetku sťažovateľa v 2. rade patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov s dotknutou osobou, k postaveniu ktorej sa ústavný súd vyjadrí v nasledujúcej časti odôvodnenia.

IV.2. K dotknutej osobe:
92. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že súčasťou práva na súdnu ochranu je aj právo byť účastníkom konania, v ktorom sa rozhoduje o právach a povinnostiach dotknutej osoby (pozri I. ÚS 23/01, s. 11 odôvodnenia). Práve z tohto dôvodu ústavný súd umožnil dotknutej osobe vyjadriť sa k ústavným sťažnostiam sťažovateľov (pozri bod 38 odôvodnenia tohto nálezu).
93. Ako už bolo uvedené, napadnuté rozhodnutie okresného súdu zasiahlo aj do majetkových práv dotknutej osoby (pozri bod 73 odôvodnenia tohto nálezu), pričom z okolností prípadu vyplýva, že nebola účastníčkou konania, v ktorom toto rozhodnutie bolo vydané, resp. nebola ani účastníčkou konania, v ktorom bolo vydané rozhodnutie prokurátora o zaistení majetku.
94. Vzhľadom na uvedené treba konštatovať, že rozhodnutím okresného súdu došlo aj k porušeniu práva na súdnu ochranu dotknutej osoby. Ústavný súd však toto porušenie nekonštatoval vo výroku tohto nálezu, pretože samotná dotknutá osoba nepodala proti rozhodnutiu okresného súdu ústavnú sťažnosť.
95. K postaveniu dotknutej osoby v trestnom konaní potom ústavný súd uvádza, že je osobou, ktorej sa uznesenia prokurátora a okresného súdu o zaistení majetku priamo dotýkajú (§ 179 ods. 1 a § 186 ods. 1 Trestného poriadku). Ústavný súd tu v stručnosti odkazuje aj na závery uvedené v rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky vo veci sp. zn. IV. ÚS 174/04 týkajúce sa postavenia manžela, resp. manželky obvinenej osoby, ktorej majetok bol zaistený, a ktoré sú primerane aplikovateľné aj v podmienkach Slovenskej republiky.

IV.3. K sťažovateľovi v 1. rade:
96. Postavenie sťažovateľa v 1. rade sa od postavenia sťažovateľa v 2. rade líši tým, že časť jeho majetku bola zaistená aj podľa § 50 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý vo svojom znení účinnom do 31. decembra 2020 ustanovoval, že jednou z nevyhnutných podmienok na zaistenie majetku je aj „dôvodná obava, že uspokojenie nároku poškodeného na náhradu škody spôsobenej trestným činom bude marené alebo sťažované“. Napriek odlišnému zneniu uvedeného zákonného ustanovenia (obava musela byť „dôvodná“) platí pre preukázanie obavy

zo zmarenia alebo sťaženia uspokojenia nároku na náhradu škody v princípe to isté, čo už ústavný súd uviedol v bodoch 83, 84 a 88 odôvodnenia tohto nálezu.
97. Odlišné je postavenie sťažovateľa v 1. rade aj v tom, že bolo preukázané, že predal časť svojho majetku, teda nehnuteľnosti vo V., čím okresný súd odôvodňoval existenciu obavy z ohrozenia výkonu meritórneho rozhodnutia, a to rovnako pri zaistení majetku podľa § 50 aj podľa § 425 Trestného zákona v príslušnom znení.
98. Ústavný súd pri hodnotení napadnutého rozhodnutia okresného súdu v tejto časti zvýrazňuje, že obavu z ohrozenia výkonu rozhodnutia v zmysle príslušných ustanovení Trestného poriadku neodôvodňuje akékoľvek dispozícia s majetkom obvineného. Je zrejmé, že musí ísť o zbavenie sa majetku, ktoré nespadá do oblasti bežných majetkových úkonov, pričom podstatným kritériom je aj hodnota dotknutého majetku. Možno pritom povedať, že predaj nehnuteľností sťažovateľa v 1. rade vo V. môže z tohto pohľadu obavu z ohrozenia výkonu rozhodnutia napĺňať.
99. Zároveň však ústavný súd súhlasí so sťažovateľom v 1. rade v tom, že medzi zbavením sa majetku a ohrozením výkonu rozhodnutia musela existovať súvislosť (pozri bod 11 odôvodnenia tohto rozhodnutia), teda dispozícia s majetkom musela smerovať k ohrozeniu výkonu súdneho rozhodnutia.
100. O tom, či určitá dispozícia s majetkom ohrozovala výkon rozhodnutia, svedčia konkrétne okolnosti prípadu. Podstatným prvkom je súvislosť medzi zbavením sa majetku a trestnou činnosťou, resp. súvislosť s trestným konaním, v ktorom uloženie povinnosti na náhradu škody alebo trestu prepadnutia majetku hrozí. Pôjde teda vo všeobecnosti najmä o zbavovanie sa majetku po spáchaní trestného činu, osobitne však po začatí trestného stíhania, po vznesení obvinenia alebo aj po odsúdení (pozri obligatórne zaistenie majetku podľa § 425 ods. 1 druhej vety Trestného poriadku).
101. Práve z uvedených dôvodov venoval ústavný súd zvýšenú pozornosť časovým súvislostiam medzi predajom nehnuteľností sťažovateľa v 1. rade a medzi trestnou činnosťou a trestným konaním v jeho veci; resp. skôr tomu, ako sa tieto časové súvislosti prejavili v odôvodnení napadnutého rozhodnutia okresného súdu (pozri body 51, 54, 58, 67 a 68 odôvodnenia tohto nálezu).
102. Sťažovateľ v 1. rade tiež práve na nedostatku už uvedenej súvislosti postavil časť svojej argumentácie proti rozhodnutiu prokurátora o zaistení majetku a proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu. Išlo pritom o otázku podstatnú, pretože preukázanie súvislosti medzi scudzením majetku a ohrozením výkonu súdneho rozhodnutia bolo nevyhnutným predpokladom zaistenia majetku v zmysle príslušných ustanovení Trestného poriadku.
103. Ústavný súd v prvom rade upozorňuje na skutočnosť, že okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia výslovne nedal predaj nehnuteľností sťažovateľa v 1. rade do súvislosti s trestným stíhaním vo veci sťažovateľov. Navyše, pokiaľ ide o začatie trestného stíhania vo veci sťažovateľov, vychádzal z nesprávneho zistenia, že trestné stíhanie sa začalo až 9. septembra 2020, kedy proti nim boli vznesené obvinenia.
104. Ústavný súd však v zmysle svojej vlastnej judikatúry posudzuje rozhodnutie okresného súdu spoločne s rozhodnutím prokurátora, keďže okresný súd rozhodoval v tomto prípade na základe odvolania proti rozhodnutiu prokurátora (pozri napr. IV. ÚS 320/2012, str. 8 a 9 odôvodenia). Z rozhodnutia prokurátora pritom vyplýva, že trestné konanie vo veci sa začalo už 13. júna 2019 a že dokonaniu trestnej činnosti, z ktorej sú sťažovatelia obvinení, došlo 28. mája 2019 (pozri bod 54 odôvodnenia tohto nálezu).

105. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že k ponuke na predaj (august 2019) a k predaju nehnuteľností vo V. (apríl 2020) došlo nielen po spáchaní stíhanej trestnej činnosti, ale aj po začatí trestného stíhania v ich veci, o ktorom už v tom čase sťažovateľ v 1. rade vedel (pozri k tomu body 56 a 68 odôvodnenia tohto nálezu).
106. Z uvedeného vyplýva, že z rozhodnutia okresného súdu v spojení s rozhodnutím prokurátora možno vyvodiť záver, že predaj nehnuteľností vo V. odôvodňuje obavu z toho, že by v prípade uloženia povinnosti na náhradu škody, resp. uloženie trestu prepadnutia majetku, mohol byť výkon súdneho rozhodnutia sťažený alebo zmarený.
107. Napriek uvedenému však ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie okresného súdu o zaistení majetku sťažovateľa v 1. rade má vážne nedostatky.
108. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia totiž vôbec nezobral do úvahy už konštatovanú skutočnosť, že zaistenie nehnuteľností v k. ú. K. podľa § 425 Trestného poriadku je v rozpore s účelom tohto zaistenia, pretože v prípade odsúdenia sťažovateľa v 1. rade by nebolo možné tieto nehnuteľnosti postihnúť trestom prepadnutia majetku (pozri bod 72 odôvodnenia tohto nálezu).
109. Ak by však ústavný súd aj odhliadol od už uvedenej skutočnosti, okresný súd vo svojom rozhodnutí nezohľadnil ani skutočnosť, že zaistenie nehnuteľností v k. ú. K. súčasne podľa § 50 a § 425 Trestného poriadku je v zrejmom rozpore s účelom zaistenia nároku na náhradu škody. V zmysle ustanovenia § 51 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku totiž zaistenie nároku na náhradu škody trvá dva mesiace po právoplatnosti rozhodnutia o náhrade škody, pričom táto lehota slúži na to, aby si poškodený svoj nárok priznaný v trestnom konaní uplatnil v exekučnom konaní. Ak by však malo zároveň dôjsť k uloženiu trestu prepadnutia majetku a predmetná nehnuteľnosť by sa stala súčasťou konkurzného konania (§ 29 Trestného zákona a § 107a zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), potom by si poškodený nemohol svoj nárok uplatniť cestou výkonu rozhodnutia tak, ako to predpokladá § 51 Trestného poriadku. Inak povedané, pre potreby uspokojenia nároku na náhradu škody by zaistenie nehnuteľností v k. ú. K. v trestnom konaní podľa § 50 Trestného poriadku nemalo žiaden význam.
110. Ďalšie podstatné otázky, ktoré neboli okresným súdom zohľadnené, vzbudzuje aj sťažovateľom v 1. rade namietané zaistenie nehnuteľností v k. ú. K. súčasne v civilnom sporovom konaní o určenie vlastníckeho práva a v trestnom konaní pre potreby zabezpečenia nároku na náhradu škody.
111. Ústavný súd zvýrazňuje, že nárok na náhradu škody uplatnený poškodeným je občianskoprávnym nárokom, pričom v adhéznom konaní v rámci trestného konania môže trestný súd rozhodnúť len o náhrade škody v peniazoch (pozri § 287 Trestného zákona). Ak by teda bola poškodenému náhrada škody priznaná, zaistenie nehnuteľností v k. ú. K. by malo slúžiť na vymoženie priznanej peňažnej náhrady škody predajom týchto nehnuteľností v exekučnom konaní. Išlo by o postup predpokladaný v § 51 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ako to už bolo uvedené.
112. Poškodený by si však svoj nárok v exekučnom konaní nemohol vymôcť zo zaistenej nehnuteľnosti, pretože by tomu bránila existencia neodkladného opatrenia nariadeného v civilnom sporovom konaní (pozri § 134 ods. 2 Exekučného poriadku). Zaistenie nehnuteľností v k. ú. K. v civilnom konaní tak znemožňuje, aby bol dosiahnutý účel zaistenia nároku na náhradu škody podľa § 50 Trestného poriadku.

113. Ústavný súd tu tiež dodáva, že predaj zaistenej nehnuteľnosti v exekučnom konaní na uspokojenie nároku na náhradu škody je v zrejmom rozpore s nárokom poškodeného na určenie vlastníckeho práva k predmetnej nehnuteľnosti.
114. Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za potrebné vyjadriť sa aj k argumentácii okresného súdu, v zmysle ktorej ak by bol poškodený v civilnom sporovom konaní úspešný (čím by došlo aj k zrušeniu neodkladného opatrenia), potom by zaistenie nároku na náhradu škody slúžilo na uspokojenie inej škody, ktorú si poškodený prípadne v trestnom konaní uplatní.
115. Táto časť odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu je v zrejmom rozpore s významom § 50 Trestného poriadku, pretože ak by výsledkom civilného sporového konania bolo určenie, že vlastníkom zaistených nehnuteľností je poškodený, muselo by zaistenie majetku v trestnom konaní byť ihneď zrušené, pretože nie je možné zaistiť akýkoľvek nárok poškodeného jeho vlastným majetkom (zrušené by v takom prípade muselo byť, samozrejme, aj zaistenie podľa § 425 Trestného poriadku, ak by ešte trvalo napriek skutočnostiam uvedeným v bode 108 odôvodnenia tohto nálezu). Okrem toho nie je možné podľa § 50 Trestného poriadku zabezpečiť nárok, ktorý ešte nebol v trestnom konaní uplatnený.
116. Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že v okolnostiach prípadu je existencia neodkladného opatrenia v civilnom sporovom konaní týkajúca sa nehnuteľností v k. ú. K. v rozpore s účelom zaistenia týchto nehnuteľností podľa § 50 Trestného zákona.
117. Uvedený záver nijako nespochybňuje právo poškodeného uplatniť si nárok na náhradu škody v trestnom konaní, ktorý vyplýva z § 46 ods. 3 a 4 Trestného poriadku. Zároveň v situácii, ak sú v zmysle obvinení nehnuteľnosti v k. ú. K. pre sťažovateľa v 1. rade výnosom z trestnej nehnuteľnosť zaistiť pre trestné konanie tak, aby nedošlo ku kolízii s už existujúcim neodkladným činnosti (§ 130 ods. 9 Trestného zákona), Trestný poriadok ponúka možnosť, ako predmetnú opatrením nariadeným v civilnom sporovom konaní (§ 96a Trestného poriadku).
118. Ústavný súd konštatuje, že niektoré z uvedených nedostatkov rozhodnutia okresného súdu neboli účastníkmi konania výslovne namietané, vyplývajú však priamo z nimi uvádzaných skutočností a sú pre posúdenie napadnutého rozhodnutia významné.
119. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd uzavrel, že okresný súd pri zaistení majetku podľa § 50 a § 425 Trestného poriadku v prípade sťažovateľa v 1. rade vykladal príslušné zákonné ustanovenia v rozpore s ich účelom, resp. neposkytol uspokojivú odpoveď na otázky podstatné pre zaistenie majetku sťažovateľa v 1. rade v trestnom konaní. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd konštatoval, že rozhodnutím okresného súdu bolo porušené právo sťažovateľa v 1. rade na súdnu ochranu zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.
Ďalší postup okresného súdu

120. Keďže ústavný súd konštatoval porušenie práv sťažovateľov, v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy zrušil jeho rozhodnutie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). Okresný súd zároveň bude v ďalšom konaní viazaný rozhodnutím a v ňom vyjadreným právnym názorom ústavného súdu (§ 134 zákona o ústavnom súde).
121. Ústavný súd tu zdôrazňuje, že k zrušeniu rozhodnutia okresného súdu viedla okrem iného aj skutočnosť, že okresný súd nesprávne interpretoval ustanovenia Trestného poriadku, v zmysle ktorých bola predpokladom zaistenia majetku aj existencia obavy z možného

zmarenia alebo sťaženia rozhodnutia vo veci samej, resp. že rozhodnutie okresného súdu v tejto časti nebolo dostatočne odôvodnené.
122. Treba však pripomenúť, že zákon č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem iného s účinnosťou od 1. januára 2021 novelizoval aj ustanovenia § 50 ods. 1 a § 425 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku tak, že obava zo zmarenia alebo sťaženia uspokojenia nároku na náhradu škody, resp. výkonu trestu prepadnutia majetku už nie je výslovne podmienkou na zaistenie majetku v zmysle príslušných zákonných ustanovení. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na dôvodovú správu k už uvedenému zákonu, v zmysle ktorej bola podmienka obavy vypustená z príslušných ustanovení Trestného poriadku s prihliadnutím na poznatky z praxe, že preukazovanie tejto podmienky je problematické a sťažovalo dosiahnutie účelu inštitútov zaistenia majetku; teda existenciu obavy už nie je potrebné pre zaistenie majetku dokazovať.
123. Novelizované ustanovenia Trestného poriadku sú procesnými normami a pri neexistencii osobitných prechodných ustanovení týkajúcich sa konaní začatých pred ich účinnosťou platí, že práve tieto ustanovenia bude okresný súd aplikovať vo veci sťažovateľov.
124. V dôsledku novej právnej úpravy tak dochádza k podstatnej zmene týkajúcej sa posúdenia splnenia podmienok na zaistenie majetku sťažovateľov v trestnom konaní. Keďže ústavný súd sám nemá právomoc o zaistení majetku sťažovateľov rozhodnúť (pozri bod 75 odôvodnenia tohto nálezu), v tomto náleze obmedzil svoje rozhodnutie tak, aby rešpektoval právomoc okresného súdu rozhodnúť o veci sťažovateľov pri zmenenej právnej úprave.
125. Z už uvedeného dôvodu, ako aj z dôvodu hospodárnosti vlastného konania ústavný súd považoval za dostatočné konštatovať porušenie práva sťažovateľov na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a ďalej sa už nezaoberal prípadným porušením ďalších ich práv a ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezu).
126. V záujme poskytnutia užitočnej odpovede (pozri k tomu napr. PL. ÚS 25/2019, bod 75 odôvodnenia) na ústavné sťažnosti sťažovateľov ústavný súd v ďalšej časti odôvodnenia zdôrazní tie princípy a kritériá, ktoré okresný súd musí vziať do úvahy v záujme rešpektovania ústavných práv sťažovateľov.

V.1. Všeobecne ku kritériám ústavnosti zaistenia majetku:
127. Ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre zhrnul kritériá, podľa ktorých posudzuje ústavnosť rozhodnutí týkajúcich sa zaistenia majetku v trestnom konaní z pohľadu práva na súdnu ochranu zakotveného v čl. 46 ods. 1 ústavy. Rozhodnutie sa považuje za ústavne súladné, ak má zákonný podklad, vydá ho príslušný štátny orgán a nie je prejavom svojvôle. Zároveň platí, že rozhodnutie musí dodržať spravodlivú rovnováhu medzi legitímnym záujmom, ktorý je zaistením majetku sledovaný, a medzi ochranou základných práv jednotlivca (pozri IV. ÚS 577/2021, bod 12 odôvodnenia).
128. Uvedené kritériá boli sformulované s odkazom na judikatúru Ústavného súdu Českej republiky a tiež na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) (pozri napr. I. ÚS 66/2021, bod 24 odôvodnenia). Práve judikatúra ESĽP je vhodnou pomôckou pre aplikáciu uvedených kritérií v konkrétnych prípadoch.
129. Vo svojich rozhodnutiach ESĽP stabilne pripomína, že čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) obsahuje tri odlišné pravidlá týkajúce sa práva na majetok. V prvej vete prvého odseku je obsiahnuté všeobecné pravidlo, ktoré zvýrazňuje princíp pokojného užívania majetku; druhá

veta prvého odseku upravuje podmienky, za ktorých môže dôjsť k pozbaveniu majetku, a v druhom odseku je upravené právo členských štátov okrem iného upraviť užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom.
130. Uvedené tri pravidlá nie sú „odlišné“ v tom zmysle, že by boli od seba oddelené; druhé a tretie pravidlo, ktoré sa týkajú osobitných prípadov, pri ktorých dochádza k zásahu do pokojného užívania majetku, preto musia byť vykladané v zmysle všeobecného princípu zvýrazneného v prvom pravidle. Oba uvedené druhy zásahov do práva na pokojné užívanie majetku preto musia byť v súlade s princípom zákonnosti a musia sledovať legitímny cieľ takými prostriedkami, ktoré možno považovať za primerané (reasonably proportionate) pre jeho dosiahnutie.
131. Z uvedeného vyplýva, že pri každom zásahu do pokojného užívania majetku musí byť nastolená spravodlivá rovnováhu medzi legitímnym záujmom, ktorý je zaistením majetku sledovaný, a medzi ochranou základných práv jednotlivca (k uvedenému pozri napr. Bruncrona proti Fínsku, č. 41673/98, § 65 – § 67, 16. 11. 2004).
132. Otázka nastolenia spravodlivej rovnováhy prichádza do úvahy vtedy, ak bol zásah do pokojného užívania majetku zákonný a nebol svojvoľný [pozri Maniscalco proti Taliansku (dec.), č. 19440/10, § 55, 2. 12. 2014; ďalej len „Maniscalco“]. K nastoleniu spravodlivej rovnováhy ústavný súd dodáva, že o nej nemožno hovoriť vtedy, ak súdnym rozhodnutím dotknutá osoba znáša neprimerané bremeno, pričom treba vziať do úvahy aj povahu zásahu do práva dotknutej osoby, aký je sledovaný cieľ, podstatu práv dotknutých zásahom a tiež postup dotknutej osoby a štátnych orgánov (pozri napr. Karahasanoğlu proti Turecku, č. 21392/08 a 2 ďalšie, § 149, 16. 3. 2021; ďalej len Karahasanoğlu). Podobnosť judikatúry ESĽP a ústavného súdu v tejto otázke je zrejmá (pozri bod 127 odôvodnenia tohto nálezu).
133. Z pohľadu rozhodovacej činnosti ESĽP a ústavného súdu sa teda zaistenie majetku podľa § 425 Trestného poriadku riadi tretím pravidlom obsiahnutým v druhom odseku čl. 1 dodatkového protokolu, pretože jeho cieľom nie je zbaviť obvineného jeho majetku, ale dočasne obmedziť jeho vlastnícke práva s cieľom zabezpečiť výkon prípadného trestu prepadnutia majetku (pozri Džinić proti Chorvátsku, č. 38359/13, § 60 – § 61, 17. 5. 2016; resp. IV. ÚS 577/2021, bod 14 odôvodnenia).
134. Na tomto mieste ústavný súd pripomína, že v pri zaistení majetku podľa § 50 ods. 1 Trestného zákona ide o nárok občianskoprávny, ktorý sa však tiež riadi ustanoveniami druhého odseku čl. 1 dodatkového protokolu (pozri Maniscalco, § 54).
135. Vychádzajúc z uvedeného potom ústavný súd pre potreby tohto konania uzatvára, že vo vzťahu k jednotlivým kritériám ústavnosti považuje zaistenie majetku podľa ustanovení § 50 a § 425 Trestného poriadku za zákonné. Zaistenie tiež sleduje legitímny cieľ, ktorými sú zabezpečenie občianskoprávneho nároku na náhradu škody, resp. zabezpečenie výkonu trestu prepadnutia majetku (pozri napr. Karahasanoğlu, § 148 a tiež Ústavný súd Českej republiky vo veci IV. ÚS 174/04, str. 3 odôvodnenia).
136. Na druhej strane však okresný súd môže v prípade, ak má pochybnosti o ústavnosti príslušných zákonných ustanovení, začať konanie podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy. Ak však takéto pochybnosti nemá, jeho úlohou bude svoje rozhodnutie odôvodniť tak, aby nebolo svojvoľné a aby bola zaistením majetku dosiahnutá spravodlivá rovnováha medzi sledovaným legitímnym cieľom a základnými právami sťažovateľov v 1. a 2. rade a dotknutej osoby.
137. K svojvoľnosti súdneho rozhodnutia sa ústavný súd vyjadril všeobecne (body 78 až 80 odôvodnenia tohto nálezu) a aj osobitne vo vzťahu k sťažovateľom v 1. a 2. rade (pozri príslušné body časti V odôvodnenia tohto nálezu). Ústavný súd tu však zopakuje, že v dôsledku

zmeny právnej úpravy už pre okresný súd nebude potrebné odôvodňovať existenciu obavy zo sťaženia alebo zmarenia výkonu prípadného odsudzujúceho rozhodnutia.
138. Ak ide o otázku spravodlivej rovnováhy, resp. primeranosti zaistenia majetku, je vždy potrebné vziať do úvahy spolu s už uvedenými skutočnosťami aj dĺžku trvania zaistenia majetku. Dôležitou otázkou je však aj skutočnosť, či rozsah zaistenia majetku zodpovedá jeho účelu, teda či nie je neprimeraný zaistenému nároku (vo veci sťažovateľov ide o nárok poškodeného na náhradu škody), resp. k trestnej sankcii (k významu dĺžky trvania zaistenia majetku a primeranosti vzhľadom na zaistený nárok alebo trest pozri podrobnejšie napr. Karahasanoğlu, § 151 – § 152).
139. Zároveň v konkrétnych prípadoch môžu dôležitú úlohu zohrať aj okolnosti na strane osôb, ktorých sa zaistenie majetku týka, t. j. najmä ich osobná a sociálna situácia, zdravotný stav, ich rodinné pomery a vplyv zaistenia majetku na uspokojenie základných životných potrieb týchto osôb a prípadne aj ďalších odkázaných osôb.

V.2. K aplikácii dohovoru a ústavy pri zaistení majetku v trestnom konaní:
140. Doteraz uvádzaná judikatúra ESĽP sa týkala práva na majetok v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu, pričom z uvedeného článku vyplývajú aj procesné záruky práva na pokojné užívanie majetku, ktoré však nie sú nevyhnutne rovnaké ako záruky vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri napr. Apostolovi proti Bulharsku, č. 32644/09, § 100, 7. 11. 2019). Rovnako nemožno bez ďalšieho predpokladať, že tam, kde sa aplikuje čl. 1 dodatkového protokolu, sa vždy aplikuje aj čl. 6 ods. 1 dohovoru.
141. V prípade zaistenia majetku totiž ide o súdne rozhodnutie dočasnej povahy, pri ktorom sa ochrana čl. 6 ods. 1 dohovoru v občianskych veciach poskytuje vtedy, ak je možné uzavrieť, že sa takým súdnym rozhodnutím bez ohľadu na jeho trvanie v podstate (effectively) rozhodlo o spornom občianskom práve alebo záväzku, pričom sa vychádza z predmetu, účelu a dôsledkov súdneho rozhodnutia na dotknuté právo alebo záväzok. Pri aplikácii čl. 6 ods. 1 dohovoru sa však prihliadne aj na skutočnosť, že v prípadoch zaistenia majetku je potrebné rozhodovať urýchlene a nie je možné vždy uplatňovať všetky záruky vyplývajúce z predmetného článku dohovoru (Micallef proti Malte [GC], č. 17056/06, § 84 – § 85, ESĽP 2009; resp. IV. ÚS 620/2021, bod 33 a 34 odôvodnenia).
142. Keďže v prípade zaistenia majetku podľa § 50 ods. 1 Trestného poriadku ide o občianskoprávny nárok, do úvahy prichádza použitie čl. 6 ods. 1 dohovoru, ak to okolnosti prípadu odôvodňujú, pričom do úvahy je vhodné zobrať aj dĺžku trvania zaisťovacieho opatrenia (pozri Maniscalco, § 28 – § 33).
143. Otvorenou zostáva otázka, či je v prípade zaistenia podľa § 425 Trestného poriadku aplikovateľný čl. 6 ods. 1 dohovoru v časti týkajúcej sa „trestného obvinenia“, teda či je možné toto zaistenie majetku považovať za v podstate rozhodnutie o trestnom obvinení.
144. Túto otázku však ústavný súd v tomto konaní nepovažoval za dôležitú, pretože vychádzal z vlastnej judikatúry, v zmysle ktorej sa na zaistenie majetku podľa § 50 a § 425 Trestného poriadku vzťahuje čl. 46 ods. 1 ústavy. Tu však treba zopakovať, že vzhľadom na charakter rozhodnutí sa neuplatnia všetky záruky vyplývajúce z predmetného článku ústavy (napr. IV. ÚS 620/2021, bod 34 odôvodnenia). Na druhej strane v rámci prieskumu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy už ústavný súd vo svojej judikatúre vychádza aj z kritérií týkajúcich sa ochrany majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ktoré sú použiteľné aj vo vzťahu k čl. 20 ústavy.

145. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že ak sa v konkrétnom prípade bude aplikovať právo Európskej únie, je potrebné postupovať primerane v zmysle záverov ústavného súdu uvedených v bode 30 odôvodnenia rozhodnutia vo veci sp. zn. PL. ÚS 25/2019.

V.3. Všeobecne k trestu prepadnutia majetku:

146. Vzhľadom na skutočnosť, že pri zaistení majetku podľa § 425 ods. 1 prvej vety Trestného zákona je podmienkou, že je potrebné očakávať uloženie trestu prepadnutia majetku, ústavný súd považuje za vhodné uviesť, že v zmysle judikatúry ESĽP možno prepadnutie majetku považovať za „pokutu" (penalty) a vzťahuje sa naň druhý odsek čl. 1 dodatkového protokolu. Z uvedeného vyplýva, že aj pri uložení trestu prepadnutia majetku sa použijú doteraz uvedené kritériá pre hodnotenie, či je tento zásah v súlade s dohovorom (pre úplnosť dodávame, že postihnutie majetku tretích osôb v trestnom konaní, ak išlo o trvalé opatrenie, hodnotil ESĽP podľa druhej vety prvého odseku čl. 1 dodatkového protokolu, napr. Yaşar proti Rumunsku, č. 64863/13, § 49, 26. 11. 2019).

147. Podstatnou skutočnosťou pri hodnotení tohto zásahu je okrem iného, či trest prepadnutia má postihnúť majetok bez ohľadu na to, či bol nadobudnutý zákonne, pričom v takom prípade má trestajúci a preventívny (odstrašujúci) charakter. Je preto (nielen) pri prepadnutí majetku vždy dôležité, aby uložený trest zodpovedal závažnosti trestného činu. Aj tu je preto potrebné nájsť spravodlivú rovnováhu (k uvedenému pozri viac napr. v Markus proti Lotyšsku, č. 17483/10, § 64 – § 75, 11. 6. 2020).

148. Okrem toho v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa na vec sťažovateľov, pokiaľ ide o prepadnutie majetku, aplikuje aj právo Európskej únie (pozri rozhodnutie vo veci C-393/19, body 36 až 40 odôvodnenia), pričom Charta základných práv Európskej únie (ďalej len „charta") zdôrazňuje zásadu primeranosti trestov, resp. primeranosti zásahov práv chránených chartou (pozri čl. 17, čl. 49 a čl. 52 charty).

149. V prípade sťažovateľov do úvahy pripadá fakultatívne ukladaný trest prepadnutia majetku podľa § 58 ods. 1 Trestného zákona, ktorý postihuje celý majetok odsúdeného (§ 59 Trestného zákona), preto musí byť primeranosť tohto trestu v jednotlivých prípadoch mimoriadne dôsledne odôvodnená. Ústavný súd tu zopakuje, že hoci vníma spoločenskú diskusiu na tému primeranosti právnej úpravy regulujúcej ukladanie trestu prepadnutia majetku a s tým súvisiaceho predbežného zaisťovania majetku v trestnom konaní, do uvedenej témy môže relevantne vstúpiť len v konaní o súlade právnych predpisov a dovtedy rešpektuje prezumpciu ich ústavnosti (pozri II. ÚS 534/2021, bod 11 odôvodnenia).

150. Ústavný súd sa ďalej stručne vyjadrí aj ku konkrétnym okolnostiam vo veci sťažovateľov.

V.4. Osobitne k sťažovateľovi v 1. rade:

151. Vo vzťahu k zaisteniu majetku sťažovateľa v 1. rade podľa § 50 ods. 1 Trestného poriadku ústavný súd zdôrazňuje, že úlohou okresného súdu bude odôvodniť význam zaistenia nehnuteľností v k. ú. K., ktoré sú už pre potreby civilného sporového konania o určení vlastníckeho práva zaistené neodkladným opatrením. Okresný súd pritom musí prihliadnuť na závery ústavného súdu uvedené v bodoch 111 až 117 odôvodnenia tohto nálezu.

152. Námietky sťažovateľov týkajúce sa skutočnosti, že majetok sťažovateľa v 1. rade bol zaistený prokurátorom bez návrhu poškodeného, resp. že nárok bol zaistený vo väčšom rozsahu, ako bol uplatnený, neboli uplatnené pred okresným súdom (pozri bod 56 odôvodnenia tohto nálezu), preto sa k nim v zmysle vlastnej judikatúry ústavný súd nebude podrobnejšie vyjadrovať (IV. ÚS 495/2012 a sp. zn. III. ÚS 3/2015, v oboch prípadoch bod 9 odôvodnenia).

153. Pri zaistení nehnuteľností v k. ú. K. podľa § 425 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku ústavný súd poukazuje na bod 108 odôvodnenia tohto nálezu.

V.5. Spoločne k sťažovateľom v 1. a 2. rade:

154. Podmienkou nariadenia zaistenia majetku pre účely zaistenia výkonu trestu prepadnutia majetku podľa § 425 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku je, že uloženie trestu prepadnutia majetku „vzhľadom na povahu a závažnosť činu a na pomery obvineného treba očakávať".

155. V zmysle už uvedeného teda len samotná skutočnosť, že proti obvineným sa vedie trestné stíhanie pre niektorý z trestných činov, za ktoré je možný trest prepadnutia majetku podľa § 58 ods. 1 Trestného zákona, nemôže byť dôvodom zaistenia majetku podľa príslušného zákonného ustanovenia (pozri Čentéš, J., Kurilovská, L., Šimovček, I., Burda, E. a kol. Trestný poriadok II. § 196 – 569. Bratislava : C. H. Beck, 2021, s. 872). V konkrétnom prípade je preto potrebné zhodnotiť všetky dôležité okolnosti veci z pohľadu ustanovení § 34 a § 58 ods. 1 Trestného zákona (podobne napr. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. II. Díl. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 2421).

156. Ústavný súd súhlasí so sťažovateľmi, že okresný súd by mal vo svojom rozhodnutí uviesť, na základe akých dôkazov, akých skutkových zistení a akých úvah dospel k záveru o tom, že u sťažovateľov treba uloženie trestu prepadnutia majetku očakávať, a vysvetliť, aké právne úvahy ho viedli k tomuto záveru (rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2 Tost 16/2015).

157. Po vrátení veci preto okresný súd v tejto časti odôvodnenia musí postupovať podľa už uvedených záverov a tiež odpovedať na námietky sťažovateľov uvedené v bodoch 17 až 19, resp. v bode 23 odôvodnenia tohto nálezu. Okrem toho však okresný súd prihliadne aj na závery uvedené v bodoch a v bodoch 146 až 149 odôvodnenia tohto nálezu.

158. Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľov odkazom na rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne vo veci sp. zn. 23To 174/2014 (pozri bod 52 odôvodnenia tohto nálezu) ústavný súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 5Tdo/52/2020, v ktorom najvyšší súd vyslovil opačný názor.

159. Ústavný súd sa ešte stručne vyjadrí k námietkam týkajúcim sa porušenia zásady ultima ratio (pozri body 21 a 28 odôvodnenia tohto nálezu). V zmysle § 10 ods. 2 Trestného poriadku možno o použití tejto zásady, ak ide o samotné trestné stíhanie, uvažovať len pri prečinoch, čo však nie je prípad sťažovateľov.

160. Ak ide o zaistenie majetku, o použití zásady ultima ratio nie je vôbec možné uvažovať pri aplikácii § 425 Trestného poriadku, pretože tu nejde o občianskoprávny nárok, ale o trestnú sankciu. Na druhej strane nárok na náhradu škody má občianskoprávny charakter, avšak poškodený má právo uplatniť si ho v adhéznom konaní v rámci trestného konania (§ 46 ods. 3 a 4 Trestného poriadku). Adhézne konanie je konanie o občianskoprávnom nároku, čo platí aj o zaistení tohto nároku, preto uplatnenie nároku na náhradu škody v trestnom konaní nie je možné považovať za porušenie zásady ultima ratio. Od práva poškodeného uplatniť si občianskoprávny nárok v rámci adhézneho konania a od zásady ultima ratio je potom potrebné odlišovať vhodnosť zaistenia nároku podľa § 50 Trestného poriadku.

V.6. K dotknutej osobe:

161. Úlohou okresného súdu bude zabezpečiť dôsledné rešpektovanie práv dotknutej osoby v zmysle bodov 92 až 95 odôvodnenia tohto nálezu.

VI.

Trovy konania

162. V súlade s § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal ústavný súd podľa výsledku konania každému zo sťažovateľov nárok na náhradu trov konania pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia.

163. Pri výpočte náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky 2021 predstavovala v roku 2021 sumu 181,17 eur a v roku 2022 sumu 193,50 eur; náhrada hotových výdavkov za každý úkon právnej služby podľa § 16 ods. 3 vyhlášky predstavovala v roku 2021 sumu 10,87 eur a v roku 2022 sumu 11,63 eur.

164. Trovy konania sťažovateľa v 1. rade pozostávajú zo sumy 589,21 eur, a to za tarifnú odmenu jeho právnej zástupkyne za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), ktoré boli uskutočnené v roku 2021, a jeden úkon právnej služby (replika k vyjadreniu okresného súdu), ktorý bol uskutočnený v roku 2022, spolu vo výške 558,84 eur (2 x 181,17 eur a 1 x 193,50 eur), a z nároku na náhradu hotových výdavkov právnej zástupkyne v sume 33,37 eur (2 x 10,87 eur a 1 x 11,63 eur).

165. Trovy konania sťažovateľa v 2. rade pozostávajú zo sumy 384,04 eur za tarifnú odmenu jeho právneho zástupcu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), ktoré boli uskutočnené v roku 2021, spolu vo výške 362,34 eur (2 x 181,17 eur), a z nároku na náhradu hotových výdavkov právneho zástupcu v sume 21,74 eur (2 x 10,87 eur).

166. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnych zástupcov sťažovateľov v 1. a 2. rade (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označených v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.